

postići rezultata koje želi. Naturalizam ne obuhvaća, a naročito ne pušta do razvoja sviju odlika i sposobnosti individua. — Knjižica Žgečova nije pisana za omladinu kršćanskog katoličkog naroda, iako se vidi, da je pisana s ljubavlju za omladinu.

A. Ž.

Dr Mate Tentor: Pismo i postanak alfabeta, sa 40 obrazaca i 1 tablom, Zagreb 1931, tiskom zaklade tiskare »Narodnih Novina«, stranica VIII + 120, cijena ? — O najvrijednijem izumu čovječanstva, o pismu i postanku alfabeta, nije se kod nas mnogo pisalo. Od radnje Račkoga »Pismo siovjensko« (Zagreb 1861) pa do Tentorove gornje publikacije nema kroz zadnjih 70 godina u tom pogledu ovećeg djela. Zato treba pohvaliti rad na tom polju, jer nam objašnjava i same početke pismenosti kod svakog naroda i uopće početke prenašanja ljudskih misli i riječi na kamen, kosti, drvo, ilovaču, pergamenu, papir, da kroz stoljeća govore nijemi znaci, što se mislilo i radilo u davnim vremenima.

Sadržaj: Autor iza kratkog predgovora podaje bibliografiju (str. VII—VI), i to najnoviju, zadnjih desetak godina, a zatim piše »O pismu uopće« (str. 1—10), gdje prikazuje važnost pisma i postanak piktografije i ideografije. Dalje opisuje pismo Kitajsko (str. 10—16), klinovito pismo i Šumerce (16—27), Hetite i njihovo pismo (27—28), Kretsku kulturu i pismo (29—33), japansko, kiparsko, egipatsko pismo (36—44). Pod naslovom »Alfabet i Feničani« (str. 44—67) govori a) o postanku alfabeta, b) o Feničanima, c) o feničkom alfabetu, d) o starosinajskom alfabetu, koji je nastao oko 1500 god. (Mojsijevo doba), i e) o hebrejskom pismu iz 8. vijeka pr. Kr., na predmetima iz kamenog doba nađenim u francuskom mjestu Glotelu. Iznasha dalje »Azijska pisma, potekla iz feničkoga« (str. 67—69) i sudbinu semitskih jezika i pisama (71—76), pa prelazi na Evropu, da prikaže grčko i latinsko pismo (str. 77—102). Podavši kratki prikaz raznog stanovništva Grčke govori o postanku grčkog pisma, o Italiji, Latinima i Etruščanima, italiskim alfabetima i latinskom pismu. O smjeru pisma, germanskim runama, gotskom, koptijskom, jermensko'm i georgijskom pismu kazuje u glavnim potezima (str. 102—106). Na koncu opisuje postanak slavenskog pisma (str. 106—113). Na osnovu spisa crnorisca Hrabra, historičkih dokumenata iz 9. vijeka, i najvažnijih slavista, slavensko je pismo složio Konstantin-Ćiril, i to glagoljicu. — Uzevši za podlogu grčko kurzivno pismo Ćiril je za svaki slavenski glas odredio stalno slovo, a svojem slavenskom pismu dao je Ćiril »i svoju ličnu notu stiliziravši ga na svoj način (kružićima)«. Ćirilica je uncijalno grčko pismo popunjeno slovima za slavenske glasove preuzetim iz glagoljice (str. 108). Autor podaje »Očenaš« u obloj i uglatoj glagoljici i u lat. transkripciji iz Vajsova Misala (od 1927). U Očenašu« oble glagoljice ima štamparskih pogrešaka: Prids mj. Pridi; I ie mj. I ne. Bilo bi bolje, da je »Očenašu« u obloj glagoljici podao u tekstu staroslovenske nazalne redakcije sa poluglasima. U »Očenašu« uglate glagoljice mjesto otpučajem treba otpuštajem. O lat. transkripciji Misala iz 1927, na pr.: uglata glagoljica: v'seden'n', Vajs: vsedanni; dažd' — daj; denes' — danas, spomenut ću samo to, da bi se prevarilo, tko bi mislio, da su slova lat. transkripcije ista kao i

u uglatoj glagoljici. Vidi se i iz primjera uzetih iz »Očenaša«. — Ovo je samo usput spomenuto. — Autor je podao i obrazac stare ćirilice i bosanske ćirilice (Besiede Divkovića i t. d.) i potpunu glagoljsku i staru ćirliksku azbuku sa imenima i brojnom vrijednosti slova. Pregledano je genealoško stablo »Razvítak alfabeta« str. 113. i tabla »Historija alfabetskih znakova«, a prilog »Pismo bana Nikole Zrinjskoga«, uzeto iz radnje prof. Stjepana Ivšića u Sveslavenskom Zborniku (Zagreb 1930), daje čitaocu neslavisti barem neku predodžbu o glagoljskom kurzivnom pismu.

Autor je sa 40 obrazaca podao slike pojedinih vrsti pisma. Da su kod gdjekeog pisma uzeta veća slova i prema tomu čitljivija, koristilo bi samom pregledu raznih alfabeta. Ne bi smjelo biti ni toliko tiskarskih pogrešaka, jer osim onih izbrojenih u »Errata«, naći će čitalac tu i tamo još gdjekoju. Ovo spominjem, da se uzme u obzir, kad se bude tiskalo drugo izdanje. — Knjiga će dobro doći svakom intelektualcu, osobito nastavnicima klasičkih i živih jezika u povijesti.

Dr J. Kalaj.

Marjanović dr. Čeda, Istorija srpske crkve, knj. 2. III. period: Crkva u ropstvu od 1462—1920. (Biblioteka savremenih religiozno-moralnih pitanja, knjiga 27.)

Pisac po svoj prilici kanji da izda pod gornjim naslovom jedno zakruženo djelo, koje će sačinjavati jednu zasebnu cjelinu u srpskoj pravoslavnoj bogoslovnoj literaturi. Ova je nakana, bez sumnje, pohvalna, pa kad bi i samo djelo bilo pisano onako kako treba da budu pisana objektivna historijska djela, pisac bi nemalo zadužio pravoslavnu bogoslovsku literaturu, jer bi ispunio jednu osjetljivu prazninu na tom polju. Ali, nažalost, kad se ovo djelo izbliže promotri kritičkim okom, moramo odmah konstatovati, da mu, kao i većini ostalih djela na području pravoslavne bogoslovske literature, ne dostaje dovoljno kritičnosti. Svojsvo kritičnosti osobito je potrebno da se odražuje u historiji, napose crkvenoj.

Ovaj svezak Marjanovićeve »Istorije srpske crkve« obuhvata razdoblje od g. 1462—1920., t. j. razdoblje srpske crkve za njezina ropstva. Upravo to razdoblje vrlo je važno zbog nekih karakterističnih događaja, koji se mogu smatrati kao odjek općeg gibanja u kršćanskom svijetu. Amo spada napose pokret za obnovu kršćanskog jedinstva. To važno pitanje svakako zavrijeđuje, da se obrađuje sa posebnom pažnjom i na temelju izvornih dokumenata. Očekivali bismo da će pisac prigodom obrađivanja toga pitanja uvažiti sve što je o njem do danas objelodanio naš neutrudivi i zaslužni istraživalac arhivalne građe koja se odnosi na to pitanje, univerzitetski profesor dr. Janko Šimrak, osobito u studiji »De relationibus Slavorum Meridionalium cum Sancta Romana Sede Apostolica saeculis XVII. et XVIII.« U toj su studiji objelodanjeni važni originalni dokumenti o pokretu za uniju na Balkanu, koji iz temelja obaraju sve dosadašnje tendenciozne tvrdnje pravoslavnih pisaca, da je pokret za uniju nastao pod pritiskom austrijske politike. Nijedan objektivni historičar ne može unapredak mukom prijeći preko tih važnih historijskih dokumenata, ako hoće da mu djelo ne gubi na historijskoj vrijednosti. Međutim, u Marjanovićevoj »Istoriji srpske crkve« ne nalazimo uopće nikakve citacije, niti drugotnih vrela, a kamoli prvotnih